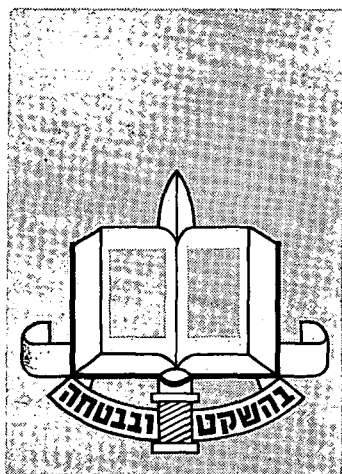

על הפנימיה הצבאית שליד בית הספר הריאלי

מאת סא"ר אליהו אורן

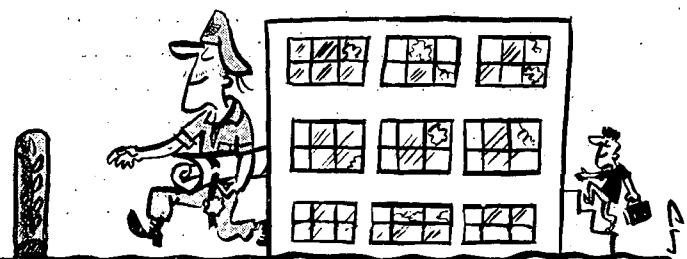
מיון חניכים

הפנימיה קולטת כ־70 חניכים לשנה. מספר המועמדים הוא גדול, ואנו מקווים שמספרם עוד יוסיף וגדל. על כל מקום פנוי ישנם כארבעה מועמדים, מהם מנסים למיין את בעלי הנתונים הטובים ביותר.

המיון מתבסס על בדיקות רפואיות, השכלה, כושר גופני, ועל ראיון אישי. הקושי העיקרי הניצב בפני רוב הנבחנים, הוא רמת ההשכלה הנדרשת בבית־הספר הריאלי מבוגר בית־ספר יסודי, לעומת ההישגים אליהם מגיעים למעשה במרבית בתי־הספר היסודיים. עקב חוסר היכולת של רוב המועמדים לעמוד בדרישות הלימודים ההתחלתיות, נושר חלק ניכר מהם. אם תופחת דרישת הלימודים ההתחלתית, יגדל ללא ספק מספר המועמדים אשר נרתעו מרמת הלימודים הגבוהה, וכן יגדל מספר הנקלטים לפנימיה.

מה מביא את המועמדים לפנימיה?

- שילוב של לימודים עיוניים, אימונים ומשטר צבאי.
- הרצון ללמוד בביה"ס הריאלי, בעל רמת הלימודים הגבוהה.
- רגש של חובה לאומית ורצון לשרת בעתיד בצה"ל.
- רוב המועמדים הם ילידי הארץ. אחוז קטן יחסית הנם בני עולים חדשים.
- רוב הנערים הבאים לפנימיה מגיעים לאחר מאבק עם הוריהם. אלה האחרונים אינם מתלהבים על־פירוב מהרעיון שבניהם יעזבו את הבית וישתו בפנימיה צבאית בגיל צעיר.

כאשר נוסדה הפנימיה הצבאית לפני 11 שנה, הניחו מיסדיה שהחינוך המכוון לראיה בטחונית של מצבנו וחובת השירות לעם כתפסית־חיים יביאו את בוגרי המוסד לקשור את גורלם עם השירות הבטחוני מתוך שיקולים מצפוניים.

רק חלק מבוגרי שבעת המחזורים הראשונים המשיכו בשרותם הצבאי בתנאי שירות קבע — אם כי, ביחס לאחוז המתנדבים לשירות־קבע מתוך מסגרות אחרות, אחוז מתנדבים זה הגו גבוה יחסית. המחזורים האחרונים, (ח—י), אשר סיימו את הפנימיה, פותחים תקופה חדשה בפנימיה ומעלים את משקלם הסגולי של בוגריה בתוך הקצונה הצעירה. ההבדל מתבטא בכך שמחזורים אלה והבאים אחריהם התחייבו ויחויבו מראש לשירות קבע. כתוצאה, ישרת כל בוגר פנימיה בעתיד לפחות ארבע ורבע שנים בצה"ל.

הישגי הבוגרים בשנים האחרונות כקצינים הנם בקו של עליה מתמדת. הדבר משתקף בציונים בקורסים שונים ובחנות דעת תקופתיות. מפקדי החילות והיחידות עושים מאמץ ניכר למשוך את הבוגרים לחילותיהם־יחידותיהם, ומקדישים להם תשומת־לב וזמן.

כדי שהצבא יפיק בעתיד תועלת רבה יותר מבוגרי הפנימיה, וכדי שהפנימיה תוכל לשמש כאחד המקורות העיקריים המכשירים והמזרימים עתודה פיקודית לשירות קבע, חלו ויחולו בה השינויים הבאים:

- תקופת החניכות תמשך 4 שנים (בדומה לתיכון רגיל).
- הבוגרים יחויבו מראש לשירות קבע לתקופה של שלוש שנים.
- הפנימיה תפנה מחדש בהתאם ליעודה.
- תקום פנימיה נוספת בעלת מגמה זוה.
- דרכו האופיינית של חניך־פנימיה מבחינת הכשרתו הצבאית תהיה:
- סירונות והכשרתו כמ"כ בתוך הפנימיה.
- התקופה הראשונה לגיוסו תוקדש לרכישת נסיון מעשי כמפקד זוטא ולהכשרה חילית־בסיסית לשירות בחילות אג"מ.
- תקופה נוספת — חניך בקורס קצינים.
- שירות כקצין ביחידת שדה.
- בהתאם למסלול התקדמות זה יגיע בוגר פנימיה תוך שנת שירותו הראשונה לדרגת סגן־משנה וימשיך לשרת כקצין לפחות שלוש שנים נוספות.

האימון בימים מרוכזים ובסדרות. עיקר האימון ניתן בימים מרוכזים ובסדרות. בימים אלה מתקיימות סדרות ניווט, שדאות-פרט, ניהוג-כיתה, סדרות מטווחים, מסעות וכו'. חניך מקבל בארבע שנות שהותו בפנימיה יותר מ-2000 שעות-אימון.

הימים המרוכזים — שלא כסדרות — הם „ימי גדנ"ע" המתקיימים בכל בית-ספר תיכון.

הסדרות נערכות בזמן החופשות: חופשת סוכות, חנוכה, פסח, והחופש הגדול. לעומת שלושה וחצי חודשי חופשה בשנה בהם זוכה תלמיד בבי"ס תיכון רגיל, הרי שחופשתו של חניך הפנימיה אינה עולה על חודש וחצי.

הבעיות הניצבות בפני החניכים

בעיות לימודיות

הבעיה העיקרית והראשונה העומדת לפני החניכים היא הסתגלותם לדרישות ביה"ס ולרמת הלימודים.

ההבדלים העיקריים בין ביה"ס הריאלי לבין בתי-ספר אחרים הם:

בבית-הספר הריאלי מונהגת שיטה המחלקת את 12 שנות הלימוד ל-6 יסודיות ו-6 תיכוניות, לעומת 8 יסודיות ו-4 תיכוניות כפי שמקובל ברוב בתי-הספר.

בעקבות החלוקה השונה ורציפות השנה בין כותלי המוסד נוצרים הרגלי לימוד מיוחדים ברוב המקצועות — ובעיקר במקצועות העברית, התנ"ך, האנגלית, המתמטיקה והעריכת.

• תכנית הלימודים מורחבת ועולה על דרישות משרד החינוך והתרבות.

• החמרה במתן הציונים.

• עבודה עצמית רבה, בחנים ועבודות בכתב, המרגילים את החניך לשיטת-לימוד ולסדרי לימוד קפדניים.

כיום אין הפנימיה מושכת את הנער המהווה את טיפוס התלמיד המובהק. הפנימיה מיועדת לנערים מהיר-תפיסה, בעלי יומה ומרץ, בריאים בגופם ובנפשם והמסוגלים ללמוד לימודים עיוניים בבית-ספר תיכון רגיל.

סוג זה של נערים אינו רואה בלימוד לשמו את העיקר, והם לומדים במידה מסוימת „בעל כורחם". הם יודעים שהלימודים הם דבר חשוב, תעודת-בגרות דבר חשוב עוד יותר, ואינם

לעומת זאת, לאחר תקופה קצרה שהספיקה להם כדי לעמוד על טיב הלימודים ועל טיב המורים והמפקדים, נעשים הורי הנערים לידידי הפנימיה הטובים ביותר.

לעתים נכנסים נערים לפנימיה בהתאם לרצון הוריהם ובניגוד לרצונם הם. נערים אלה נושרים לאחר תקופה קצרה, מפני שחסר להם הרצון המחשל לעמוד בעול החיים היום-יומי הנדרש מחניכי הפנימיה. ועול משמעו: יום עבודה עמוס, ויתור על חלק ניכר מחופשות בית-הספר, ריחוק מהבית וחיים במשטר חינוכי צבאי.

חלוקת האימונים לפי שנות הלימוד

שנה א'

(תלמידי החמישית) — משטר ומשמעת, חינוך, ת"ס, אימון גופני, צופיות, עזרה-ראשונה, טופו ותצלומי-אוויר, רובה זעיר, מסעות, הגברת התושיה והכרת הארץ.

שנה ב'

(תלמידי השישית) — המשכת נושאי הלימוד והגברת ההיגיון של שנה א', תס"ח ונושאי האימון בטירונות בכל הנוגע לאימון בנשק-קל ולשליטה בו, שדאות-פרט ואימון כיתה, תרגילי ניווט לילה בחר-ליה למרחקים של כ-20 ק"מ.

שנה ג'

(תלמידי השביעית) — המשכת נושאי הלימוד של השנים הקודמות והגברת ההישגים, פרק הניהוג וחלק מאימון המדריך המוקנה בקורס מ"כים, קרב מגע, השתתפות בצעדת ארבעת הימים (עם החיילים ובאותם התנאים), יסודות החבלה.

שנה ד'

(תלמידי השמינית) — ליטוש ההישגים משלוש השנים הקודמות. השלמת קורס מ"כים בכל הנוגע לניהוג והדרכה, תרגילים מסכמים המשלבים ניהוג וניווט לטווחים ארוכים, כיס, היסטוריה צבאית, הכרת חילות צה"ל וזרועותיו.

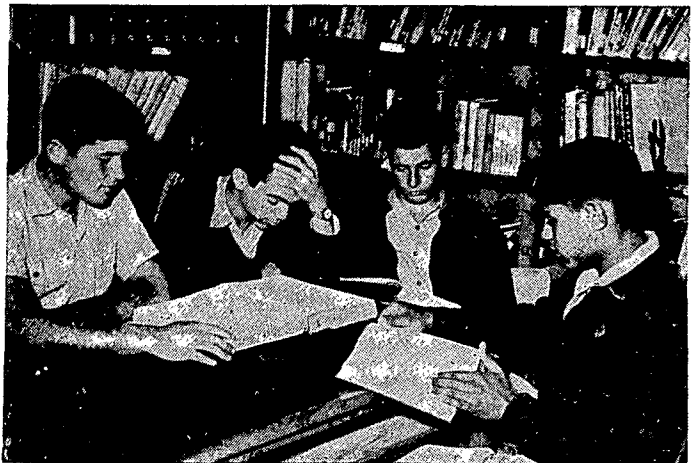
ניצוד מתנהלים האימונים?

האימון מתחלק לאימון ביתי, ולאימון בימים מרוכזים ובסדרות. האימון הביתי: במסגרת האימון הביתי כלולות 5-10 שעות אימון בשבוע, בהתאם לגילם של החניכים. באימון זה מושם הדגש על אימון בסיסי כגון: ת"ס, תס"ח, נשק-קל, אימון מדריך, א"ג ונושאי חינוך. אימון זה ניתן בעיקר בשעות הערב לאחר הכנת שיעורים יומית. להכנת השיעורים מוקד צבות לפחות שלוש וחצי שעות מדי יום ביומו.

שעות האימון הביתי כפופות לתכנית הלימוד ומותאמות לדרישות ביה"ס בכל הקשור להכנת שיעורים. בימי-לימוד עמוסים במיוחד וכד', לפני בחינות סוף-שליש או לפני סיום השנה, מפסיקים באימון הביתי, פרט לא"ג, במטרה לאפשר לחניכים להתמסר ביתר מרץ ללימודים.

רוצים „להישאר כיתה“, אולם יחד עם זאת היו רוצים ללמוד בלי להכין „הרבה“ שיעורים, לשחק, להתאמן ולטייל הרבה. מפקדת הפנימיה, בשיתוף עם בית-הספר, שוקדת על החזקת התלמיד במסגרת לימודית קבועה ומעשית. זאת באמצעות:

- פיזור החניכים בכיתות רגילות ובמגמות שונות.
- הרחקתם של חניכים שאינם עומדים בדרישות ביה"ס, הן בלימודים והן באימונים.
- בשלוש השנים הראשונות: הכנת שעורים מרוכזים ותחנת פיקוח משמעת של מפקדים ובסיוע מדריכי-לימוד.
- שיעבוד סדר היום, תכניות האימון היומיות, השבועיות והחודשיות לצורכי הלימודים.

- הקדשת תשומת-לב מצד המחנכים לכיתות בהם לומדים חניכי הפנימיה.
- מגע שוטף בין מפקדי המחלקות למורים.

הישגי הלימודים אליהם מגיעים כיום החניכים עשויים לעורר, אם נקח כמודד את בחינות-הבגרות, ניתן לציין שבשנים האחרונות מצליחים בהן כ־90 אחוז מן החניכים, והנכשלים נכשלים בדרך-כלל במקצוע אחד בלבד, ומשלימים את החסר אגב שירות החובה על-ידי בחינה חוזרת.

בטיחות חברתית

החניכים מהווים חברה סגורה, הבנויה על שיתוף-פעולה, יחסי חברה וריעות. קשרים חברתיים עם נוער מחוץ לפנימיה, נרקמים באמצעות תלמידי ותלמידות ביה"ס עמם לומדים החניכים בכיתות משותפות או מקבילות. בארועים מיוחדים נערכות מסיבות משותפות לכל המחלקות, ובערך אחת לחודש נערכת מסיבה מחלקתית.

ההשתלבות בצבא

המעבר מחיי חניך-פנימיה לחיי מפקד בשירות-חובה מעמיד את החניכים במצב קשה בתחילת שירותם. הבעיה היא נפ־שית, גובעת מההבדלים שבין שיטת החינוך ואורח החיים בפנימיה לבין המציאות בצבא.

כדי להקל על ההשתלבות נערכות פגישות-חניכים עם אנשי צבא ועם בוגרי מחוזים קודמים. כמ־כֶּן מבקרת המחלקה הבוגרת במסגרת האימונים ביחידות-שדה מחילות שונים משך

ימים רצופים כחלק מן הלימודים המכוונים להכרת צה"ל. בביקורים אלה מחליטים החניכים סופית באיזה חיל ברצונם לשרת. נטייתם לשרת בחילות המוצגים כמובחרים והדורשים תכונות מיוחדות והתנדבות, מאפשרת לחניכים לבחור בחי־לות לוחמים בהתאם לרצונם, ומשתדלים לשבצם בחילות אלו עם התגייסותם.

נקודת המפתח להצלחתו ולהשתלבותו כמפקד ביחידה טמונה באישיות החניך, בהישגיו וברמת האימון בפנימיה. ככל שיעלו ידיעותיו והישגיו לעומת מ"כ אחר, בוגר אחד מקורסי המ"כים המתקיימים בצבא, ישתלב בתפקידו ביתר קלות. הצלחתו כמ"כ תתרום רבות להרגשתו והצלחתו בקורס הקצין־נים ולרצון היחידה לקלוט אותו חזרה לאחר קורס הקצינים כקצין.

בטיחות חינוכית העומדות בפני מפקדי הפנימיה

הבעיה העיקרית היא כיצד לטפח חופש עם מרות, יומה עם משמעת, חופש לחשוב, להתלבט, להחליט, לזנוח ולשאת באחריות תוך חיים יום-יומיים במסגרת ארגונית כובלת של פקודות, הוראות והנחיות. כמ־כֶּן יש להימנע מלגזול את חדות החיים הטבעית של הנער.

החל מהשנה הראשונה לשהותו של החניך בפנימיה, מושם הדגש ביחסי מפקדים-חניכים על התנהגות נאותה של החניך, כיון שמצפים לכך שיהיה מפקד בעתיד, ובתור כזה עליו להיות ישר, חרוץ, מסור ואחראי כבר כיום. הכרת לקיים מסגרות ארגוניות-מחלקתיות ועם זאת להקדיש מלא תשומת הלב לכל חניך וחניך. מי שמסוגל לתת יותר נדרש לתרום יותר. קיימות מעט מאוד אפשרויות ענישה, כיון שהיום גדוש ממילא עקב לימודים, שיעורים ואימונים,

ועקב גילם של הנערים. לרשות החניך מעט מאוד זמן פנוי ויש להימנע מלגזול אותו. מושם דגש על מניעת עבירות משמעת על-ידי פיקוח ומעקב תמידיים וטיפול מיוחד בחני־כים הנוטים להפריע ולא לציית. בדרך כלל, מושגות התוצאות החינוכיות באמצעות תרגול נוסף ושיחות אישיות בין

החניך למ"מ, ובמקרים קיצוניים בהתערבות ישירה של מפקד הפנימיה. מומלץ לילדים "להתפרק" בפנימיה ולא בביה"ס מפני שהפנימיה היא ביתם, ואנחנו מוכנים "לסבול" מהם בביתנו. לנערים צרכים ודעות משלהם, ולא בקלות הם מורכנים לקבל כל פקודה או הוראה. לעתים הם חולקים על ההגיון שבהוראות הסדרים הנקבעים להם. ככלות הכול אין אנו מעוניינים בחניך שמציית ציות עיוור לכל הוראה רק מתוך פחד העונש. באחד המקרים נזפתי בחניך צעיר על שלא היה זכור לי אף מקרה שהפריע או שעשה "משהו לא בסדר" במשך תקופה ארוכה. הבאתם לחתימה לשירות קבע מתוך התנדבות היא עבודה חינוכית קשה. הצלחה או כשלון מותנים במפקדים ובעיקר במ"מים העושים את העבור דה היום-יומית. היה רצוי שכל הסגל הפיקודי והמשרת, כולל חוגרים בתפקידי שירות, יוכל לתרום לחינוך הנערים, אולם לאור המציאות כיום נראית לי שאיפה זו כאוטופיה.

סיכום

הפנימיה הצבאית תתרום בעוד שנים מספר מחזורים המונים כמה עשרות בוגרים מדי שנה, המיועדים לשרת כקצינים

בצבא הקבע. כיום נעשה החינוך בשילוב עם ביה"ס האזרחי כאשר גילם של הנערים הוא גיל 14—18. בעולם הגדול נהוג לחנך ולטפח את עתודת הקצינים באקדמי יות צבאיות במיטב התנאים ועם מיטב הסגל כאשר גילם של החניכים הוא מעל ל-18.

עדיין לא הגענו לסוף הדרך, ונצטרך ללמוד מהצלחות וכשי לונות בעתיד. מי שמשוה את תרומתם של בוגרי המהזורים הראשונים לצבא לתרומה אותה תורמים הבוגרים כיום, יזכה מה רבה להתקדמות.

הפנימיה מכשירה את בוגריה כמ"כים, ומצפה מהם שיתנהגו כקצינים בכל הנוגע לאחריות, מסירות ומשמעת עד להגעתם לקורס-קצינים. הכשרתם והסמכתם כקצינים נתונים בידי בית-הספר לקצינים, כמקובל לגבי יתר קציני צה"ל.

בשנים האחרונות הצליחו כמעט מאה אחוז מבוגרי הפנימיה לסיים את קורס הקצינים. עדיין לא ניתן להרגיש בחניכי הפנימיה כקבוצה מיוחדת בצבא, אך בטוחני שככל שיגדל מספר הבוגרים המסיימים מדי שנה בשנה, תורגש קבוצה זאת היטב כקבוצת קצינים הנכונים לשאת בעול ולבצע את המשימות אשר יוטלו עליהם באופן בו אנו מצפים מקצין שיעשה עבודתו וימלא את חובתו.